

2. Бондарук Т. Г., Бондарук І. С. Державне регулювання розвитку малого бізнесу і його соціальної відповідальності. // Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту. 2019. № 3.

3. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.

4. Закон України Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні від 16.07.1999 № 996-XIV(ред. 652-VIII (652-19) від 17.07.2015). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.

5. Бондарук Т. Г. Механізм регулювання малого бізнесу органами місцевого самоврядування // Науковий вісник Полтавського університету споживчої кооперації України. 2007. № 1 (21). С. 10-13.

6. Аналіз та аудит фінансової звітності підприємств: із використанням комп'ютерних технологій (на прикладі комп'ютерної програми Audit-Expert): навч. посіб. / В.І. Крисюк, В.А. Шпильовий, Б.В. Крисюк, А.В. Безкрєвна, О.В. Юрченко; Європ. ун-т. Київ, 2006. 268 с.

*Петраковська Олена Володимирівна,
кандидат економічних наук, доцент;*

*Зоріна Олена Анатоліївна,
доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри обліку та оподаткування;
Національна академія статистики, обліку та аудиту*

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ СУБОРДИНОВАНОГО БОРГУ

Одним з найважливіших показників діяльності банків, основним призначенням якого є покриття негативних наслідків різноманітних ризиків (ризиків в банківській діяльності випливають із специфіки банківських операцій, що здійснюються в умовах ринкових відносин, та означають імовірність одержання доходів, менших від очікуваних, зниження вартості активів), які банки беруть на себе в процесі своєї діяльності, та забезпечення захисту вкладів, фінансової стійкості й стабільної діяльності банків є регулятивний капітал [3].

Згідно Закону України “Про банки і банківську діяльність” [2] регулятивний капітал банку включає основний капітал та додатковий капітал (рис. 1).

Однією з складових додаткового капіталу банку є субординований борг.

Вагомий внесок у розробку теоретичних положень та методологічних підходів до проблем обліку в банках, зокрема, обліку субординованого боргу, зробили провідні вчені-економісти: І.А. Волкова, О.Ю. Калініна [1], Н.Б. Литвин [5], С.Ф. Смерічевський, А.С. Кірізлеєва [8] та інші. Аналіз результатів досліджень науковців свідчить, що розробки з розкриття цього питання відображають ґрунтовне розуміння проблеми, проте низка питань недостатньо досліджені й залишаються невирішеними.

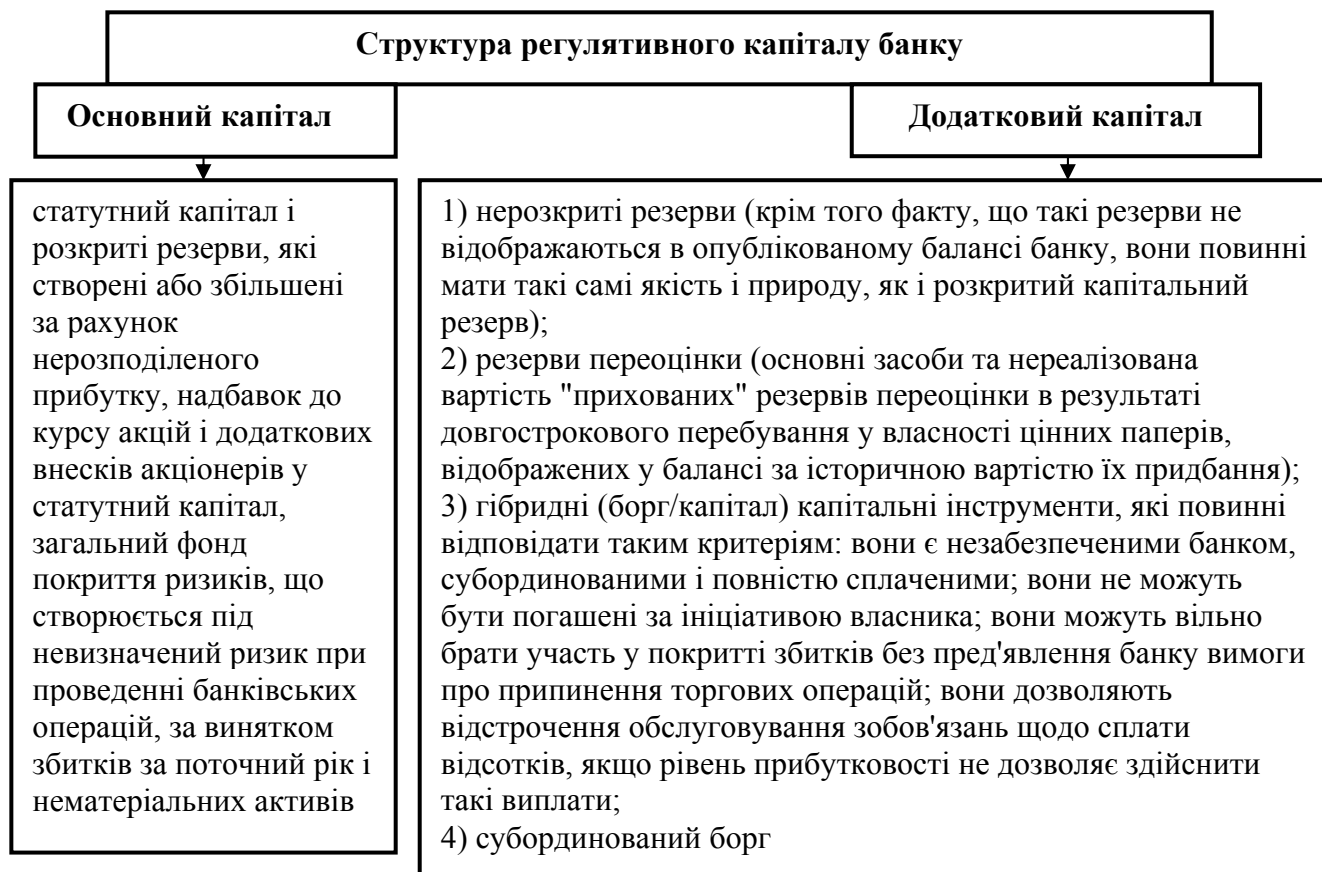

Рис.1. Структура регулятивного капіталу банку

Джерело: складено на основі [3]

Розкриття сутності терміну “субординований борг” наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Розкриття сутності терміну “субординований борг”

№ з/п	Джерело	Термін “субординований борг”
1	Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні	Звичайні незабезпечені банком боргові капітальні інструменти (складові елементи капіталу), які відповідно до договору не можуть бути взяті з банку раніше п'яти років, а у випадку банкрутства чи ліквідації повертаються інвестору після погашення претензій усіх інших кредиторів.
2	Закон України “Про банки і банківську діяльність”	Звичайні незабезпечені банком боргові капітальні інструменти, які за умовою договору не можуть бути забрані з банку раніше 5 років, а у випадку банкрутства чи ліквідації повертаються інвестору після погашення претензій всіх інших кредиторів.
3	Про оподаткування процентів, що виплачуються фізичним особам за субординованим боргом	Звичайні незабезпечені боргові капітальні інструменти, які за умовою контракту не можуть бути забрані з банку раніше 5 років, а у випадку банкрутства чи ліквідації повертаються інвестору після погашення претензій всіх інших кредиторів. Тобто кошти, залучені від інвесторів (як фізичних, так і юридичних осіб) у вигляді субординованого боргу переходять у володіння і користування банка-боржника і є складовою частиною капіталу цього банку.

Джерело: складено на основі [3,2,7]

Банки мають право залучати субординований борг від юридичних і фізичних осіб як резидентів, так і нерезидентів у грошовій формі як у національній, так і в іноземній вільно конвертованій валюті 1-ї групи Класифікатора іноземних валют та банківських металів [4], та в банківських металах (золото в стандартних та/або мірних зливках із фізичною поставкою до банку) з подальшим урахуванням цих коштів до капіталу банку (капіталу 2-го рівня) [3].

Залучення коштів на умовах субординованого боргу з метою їх врахування до додаткового капіталу банку у вигляді позик, кредитів, депозитів юридичних осіб може здійснюватися як шляхом укладення прямих договорів між банком - боржником та інвестором [про що укладається договір про залучення коштів на умовах субординованого боргу], так і шляхом випуску банком - боржником облігацій [про що укладається договір про залучення коштів шляхом випуску облігацій] [3].

Мінімальна сума залучених коштів на умовах субординованого боргу шляхом випуску облігацій для врахування цих коштів до капіталу банку становить 100 тис. грн.

Якщо на умовах субординованого боргу кошти залучені строком на п'ять років, то сума субординованого боргу враховується до капіталу банку зі щорічним зменшенням розміру цих коштів на 20 відсотків на кінець кожного року.

Згідно Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні у разі надання дозволу (якщо інвестором є банк-резидент) вкладені/залучені на умовах субординованого боргу кошти обліковуються так:

а) банком-інвестором:

– у разі вкладання коштів на умовах субординованого боргу шляхом укладення прямих договорів – за балансовим рахунком 3560 "Кредити (депозити), що надані (розміщені) на умовах субординованого боргу" за даними аналітичного обліку;

– у разі вкладання коштів на умовах субординованого боргу шляхом придбання облігацій – за балансовим рахунком 3212 "Боргові цінні папери, випущені банками, які обліковуються за амортизованою собівартістю" за даними аналітичного обліку;

б) банком-боржником – за балансовим рахунком 3660 "Субординований борг банку" або 3661 "Облігації, випущені банком, на умовах субординованого боргу" [3].

Рахунки, що використовуються для обліку субординованого боргу наведені в табл. 2.

Таблиця 2

Рахунки, що використовуються для обліку субординованого боргу

Рахунок		Назва	Призначення
код	ознака		
1	2	3	4
Клас 3 "Операції з цінними паперами та інші активи і зобов'язання"			
Розділ 32 "Цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю"			

1	2	3	4
Група 321 “Боргові цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю”			
3212	А	Боргові цінні папери, випущені банками, які обліковуються за амортизованою собівартістю	Призначення рахунку: облік номінальної вартості боргових цінних паперів, випущених банками, які обліковуються за амортизованою собівартістю. За дебетом рахунку проводяться суми номінальної вартості боргових цінних паперів, випущених банками, що придбані або рекласифіковані.
			За кредитом рахунку проводяться суми номінальної вартості боргових цінних паперів, випущених банками, що погашені або рекласифіковані.
Розділ 35 “Інші активи банку”			
Група 356 “Кредити (депозити), що надані (розміщені) на умовах субординованого боргу”			
3560	А	Кредити (депозити), що надані (розміщені) на умовах субординованого боргу	Призначення рахунку: облік кредитів (депозитів), що надані (розміщені) на умовах субординованого боргу. За дебетом рахунку проводяться суми розміщених кредитів (депозитів), що надані (розміщені) на умовах субординованого боргу. За кредитом рахунку проводяться суми повернення кредитів (депозитів), що надані (розміщені) на умовах субординованого боргу
3566	АП	Неамортизована премія/дисконт за кредитами (депозитами), що надані (розміщені) на умовах субординованого боргу	Призначення рахунку: облік неамортизованого дисконту/премії за кредитами (депозитами), що надані (розміщені) на умовах субординованого боргу. За дебетом рахунку проводяться суми премії під час розміщення коштів за кредитами (депозитами), що надані (розміщені) на умовах субординованого боргу; суми амортизації дисконту під час нарахування доходів за звітний період. За кредитом рахунку проводяться суми амортизації премії під час нарахування доходів за звітний період дисконту під час розміщення коштів за кредитами (депозитами), що надані (розміщені) на умовах субординованого боргу
3568	А	Нараховані доходи за кредитами (депозитами), наданими (розміщеними) на умовах субординованого боргу	Призначення рахунку: облік нарахованих доходів за кредитами (депозитами), наданими (розміщеними) на умовах субординованого боргу. За дебетом рахунку проводяться суми нарахованих доходів. За кредитом рахунку проводяться суми нарахованих доходів під час їх отримання

1	2	3	4
3569	КА	Резерв за кредитами (депозитами), що надані (розміщені) на умовах субординованого боргу	Призначення рахунку: облік резервів за кредитами (депозитами), що надані (розміщені) на умовах субординованого боргу. За кредитом рахунку проводяться суми створених резервів. За дебетом рахунку проводяться суми зменшення резервів; суми використаних резервів
Розділ 36 “Інші пасиви банку”			
Група 366 “Субординований борг банку”			
3660	П	Субординований борг банку	Призначення рахунку: облік коштів, що залучені на умовах субординованого боргу банку на підставі довгострокового договору. За кредитом рахунку проводяться суми зарахування субординованого боргу. За дебетом рахунку проводяться суми повернення субординованого боргу відповідно до діючих договорів або в разі банкрутства чи ліквідації банку після погашення вимог усіх інших кредиторів банку
3661	П	Облігації, випущені банком на умовах субординованого боргу	Призначення рахунку: облік номінальної вартості облігацій, випущених банком на умовах субординованого боргу. За кредитом рахунку проводяться суми номінальної вартості розміщених облігацій, випущених банком, на умовах субординованого боргу. За дебетом рахунку проводяться суми номінальної вартості облігацій, що погашаються
3666	АП	Неамортизований дисконт/премія за субординованим боргом	Призначення рахунку: облік неамортизованого дисконту/премії за субординованим боргом. За кредитом рахунку проводяться суми амортизації дисконту під час нарахування витрат за звітний період; суми премії під час залучення коштів субординованого боргу. За дебетом рахунку проводяться суми дисконту під час залучення коштів субординованого боргу; суми амортизації премії
3668	П	Нараховані витрати за субординованим боргом	Призначення рахунку: облік нарахованих витрат за субординованим боргом. За кредитом рахунку проводяться суми нарахованих витрат. За дебетом рахунку проводяться суми нарахованих витрат під час їх сплати
Клас 6 “Доходи”			
Розділ 61 “Процентні доходи”			
Група 614 “Інші процентні доходи”			
6140	АП	Процентні доходи за кредитами (депозитами), наданими (розміщеними) на умовах субординованого боргу	

Клас 7 “Витрати”		
Розділ 71 “Процентні витрати”		
Група 714 “Інші процентні витрати”		
7140	АП	Процентні витрати за субординованим боргом

Джерело: складено на основі [6]

Отже, ефективний розвиток банківської системи неможливий без достатньої капітальної бази. Сьогодні банки мають можливість збільшувати свій власний капітал за рахунок субординованого боргу, що позитивно вплине на рейтинг банків у майбутньому та продемонструє ринкам високий рівень розвитку українських банків.

Список використаних джерел

1. Волкова І. А., Калініна О. Ю. Бухгалтерський облік у банках: навч. посіб. 2ге вид. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 520 с.
2. Закон України “Про банки і банківську діяльність” 07.12.2000 р. № 2121-III (із змінами) / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#n513>.
3. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні від 28.08.2001 р. № 368 (із змінами) / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>.
4. Класифікатор іноземних валют та банківських металів від 04.02.1998 р. № 34 (із змінами) / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0521500-98>.
5. Литвин Н. Б. Фінансовий облік у банках (у контексті МСФЗ): підруч. [2-ге вид., доп. і перероб.]. Київ: «Центр учбової літератури», 2017. 676 с.
6. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України від 11.09.2017 р. № 89 (із змінами) / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0089500-17>.
7. Про оподаткування процентів, що виплачуються фізичним особам за субординованим боргом Лист від 23.10.2006 р. № 9737/7/17-07П (із змінами) / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v9737225-06>.
8. Смерічевський С. Ф., Кірізлєєва А. С. Фінансовий облік у банках: підруч. Київ: Кондор-Видавництво, 2014. 408 с.

Поворознюк Інна Миколаївна,
кандидат економічних наук, доцент,
кафедра технологій та організації
туризму і готельно-ресторанної справи,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

КОНКУРЕНЦІЯ В ГОТЕЛЬНОМУ БІЗНЕСІ

Конкуренція в сучасних умовах господарювання займає провідне місце у формуванні механізму та контролю роботи підприємства в усіх напрямках його виробничої діяльності. Також вона є сильним стимулом який підвищує діяльність підприємств готельного господарства.